

Pastāvēs, kas pārvērtīsies

Izglītības un zinātnes ministrija nemitīgi atgādina - skolas jāapvieno, tajās jābūt klasēm ar lielāku skolēnu skaitu.

Tajā pat laikā ir pašvaldības, kuras, analizējot procesus un situācijas, nonākušas pie lēmuma nevis apvienot skolas, lai uzlabotos skolēnu skaita statistika, bet sarunās un diskusijās izloļojušas ideju par jaunas skolas dibināšanu. To vidū ir Amatas un Līgatnes novadu pašvaldības.

Pret straumi ar pilnīgi trakām idejām

“Laiku pa laikam cilvēks izvēlas iet pret straumi, jo tikai tā var iekļauties strauvē,” teic Amatas novada Apvienotās izglītības pārvaldes vadītāja Dina Dombrovska, raksturojot divu pašvaldību lēmumus. Laikā, kad skolēnu skaits valstī un novados samazinās, pašvaldības izloļojušas ideju un katra atvērusi jauna tipa skolu.

Amatas pašvaldība slēdza Drabešu internātskolu, lai tās vietā radītu cita rakstura mācību iestādi. Nevis tāda rakstura, ka skolas, pedagogi un pašvaldība pilnā mērā uzņemas bērnu skološanu un audzināšanu, kā tas ilgus gadus Latvijā notika internātskolās, bet vecāki uzņemsies pat vairāk nekā izglītības darbinieki. Drabešu Jauno pamatskolu Amatas novada pašvaldība veidoja, domājot par vecākiem, kuriem ir augsta atbildības sajūta, iesaistoties bērna izaugsmē – zināšanu, prasmju apguvē. Tās ir ģimenes, kuras pašas vēlas iesaistīties izglītības iestādes attīstības veicināšanā.

Divos ciematos - Drabešos un Līvos - Amatas novada pašvaldība mācību iestāžu ēkās ieguldījusi lielus līdzekļus. Pārveidota mācību vide, izveidota pilnīgi jauna bāze. Pedagogi laikus gatavoti tam, ka jāmaina līdzšinējie priekšstati par skolotāju ikdienu. Pedagogiem bija ļauts to izmēģināt, iestāties jaunajā sistēmā vai arī atteikties no darba, ja pedagogijā vairs nevar sevi ieraudzīt.

Drabešu pagasts nav liels, trūkst vietējo ģimeņu, lai bērni piepildītu skolu. Pašvaldība jau sākumā strādājusi, lai par izloļoto skolu ieinteresētos un šurp pārceļtos dzīvot ģimenes. Viens no pārceļšanās iemesliem - tuvāk bērna mācību iestādei.

Dina Dombrovska: “Tikai pēc gadiem sešiem īsti novērtēs, cik tālredzīgi rīkojusies pašvaldība, veidojot jauna tipa skolu. Izglītībā ir neizbēgami - ja sāc ko jaunu, riskē, jo jāapgūst nebijušais. Pirmos iedīgļus idejas aplie-

cinājumam saņēmsi ātrākais pēc sešiem mācību gadiem. Tie vajadzīgi ne tikai audzēkņiem un viņu ģimenēm. Skolu vēro arī sabiedrība, arī vienkāršs garāmgājējs vēro, nebūdam saistīts ar procesu, kas notiek skolā. Gada, divu gadu laikā neko vēl nevar apjaust.”

Sāk ar skolas vadītāja izvēli

Amatas pašvaldība, dibinot Drabešu Jauno pamatskolu, Līgatnes pašvaldība, dibinot Augšlīgatnes Jauno sākumskolu, ieguva novadam jaunus cilvēkus, kuri nu vada skolas. Tādus cilvēkus meklēja un ieguva. Viņi ir pretstraumes gājēji. Šie cilvēki saņēma no pašvaldības diezgan lielu priekšrocību un stimulu, jo pašvaldības apliecinājušas gatavību uzturēties jaunajam. Izraudzītie skolu direktori ir saņēmuši uzticības mandātu. Viņiem tic, ka spēš realizēt diezgan ambiciozas idejas. Par to pārliecību guvuši Izglītības pārvaldes darbinieki.

Ne Amatas, ne Līgatnes pašvaldībai tikšana līdz tam, lai jauna tipa skola tiktu pie direktora - jauna tipa domātāja un skaidriem mērķiem vadošā darbā -, nebija viegla. “Pašvaldības bija mērķtiecīgas. Tās atslēgas iedeva rokās īstajiem cilvēkiem, kuri sevi jau iepriekš pierādījuši. Tas nozīmē, ka skolu vadītāju nemitīga mudināšana un kontrolēšana tagad nemaz nenotiek,” saka Dina Dombrovska.

Sāksim ar mazumiņu, ticam, ka tās pieaugs - mācību procesā, skolas darba organizēšanā. Ar to arī izceļas pašvaldību jaundibinātās skolas.

“Esmu apmeklējusi un varu sacīt vienu - tikai ienākot vien, skolās redzams, ka tās dzīvo citādi,” teic Dina Dombrovska. “Varbūt jaunajās skolās Drabešos un Līgatnē tas ieraugāms tāpēc, ka skolēnu skaits ir mazāks. Taču, jo mazāk skolēnu un viņu vecāku, jo lielākas iespējas bērniem un viņu vecākus pieradināt pie ekstra neordinārām lietām. Tās arī ir šo skolu ikdienas daļa. Kā tas notiek, to grūti noformulēt vārdos. Tas jūtams gaisā, kad esi ienācis skolā. Drabešu Jaunajā pamatskolā ienācu dienā, kad tur notika projekta par Ēģiptes noslēgums. It visur bija Ēģiptes klātbūtne. Uz grīdas

gulēja un stāvēja skolēnu pagatavotās mūmijas. Bija jūtams, ka visās mācību stundās apgūtas zināšanas, darbībā izmantoti piemēri, un tā arī radās Ēģiptes klātbūtne.”

Pašvaldībai izšķirošā svira

Apskatot, ko lēmušas pašvaldības, kas atbalstījušas jauna tipa skolas veidošanu, speciālisti pamana, ka process sāks ar idejas noformulēšanu. Pēc tam pašvaldības pašas šo ideju pabarojušas, lai tā kļūtu dzīvotspējīga. Taču tas neizslēdz visu turpmāko mācību iestādes darbā, kas jāpaveic skolotājiem. Skolas ikdienu skolotājiem ir un būs melns darbs, arī skolas vadībai. Ikdienu - tā ir mācību satura īstenošana. Taču pa vidu būs arī mācību apgūšanas smalkumi.

Augšlīgatnē sākumskola ar septembri skolas vienīgajai klasei pievienos otru klasi. Skola mācību gadu aizvadīs ar divām klasēm - katrā nedaudz vairāk par 15 bērniem. Drabešos pamatskolā jau darbojas piecas klases, tagad veidojas sestā.

Pagaidām nav jaušams, ka kāda cita no apkārtnē pašvaldībām gatavotos jauna tipa skolas izveidošanai. Cēsīs tādu skolu jau vairākus gadus uztur un lolo vecāku biedrības privāti veidota skola. Tā sāka kā skola ar bērnudārzu un jaunākajām klasēm. Tagad izaugusi un darbojas kā Cēsu Jaunā pamatskola. Patlaban mazliet vecāka un apjomā lielāka par Amatas un Līgatnes pašvaldību izveidotajām jauna tipa skolām.

Otrais mācību gads

Pedagogi jau redz, ka Augšlīgatnes Jaunajā sākumskolā otrais mācību gads sāksies kopā ar četriem desmitiem bērnu pirmajā un otrajā klasē. Tātad skolēnu skaits divkāršosies, kā to arī bija plānojusi skolas dibinātāja - Līgatnes novada pašvaldība, sastādot plānu gadam no gada. Liela daļa šī rudens pirmklasnieku atkal būs vietējā bērnudārza

■ VĒSTURISKĀ NAMĀ. Septembrī otro mācību gadu sāks jauna tipa skola - Augšlīgatnes Jaunā sākumskola.

Foto: INDARS KRIEVIŅŠ

absolventi, bet klasē audzēkņu vidū ienāks arī pa kādam no Cēsīm, Siguldas vai Amatas novada.

Vecāki sarunās ar bērnam izraudzītās skolas pedagogiem izsaka vēlmes - bērnam individuālu pieeju, labvēlīgu attieksmi, cieņu pret bērnu. Pieaugušo cieņīgu izturēšanos arī pret bērniem. Par Augšlīgatnes Jauno sākumskolu visbiežāk ģimenes uzzina no sarunām draugu un paziņu lokā. Tieši sarunu biedru iedvesmojošais stāsts par novēroto skolas ikdienā iedrošinājis šajā mācību gadā izdarīt izvēli par labu jaunajai skolai Augšlīgatnē.

Uzņemšana skolā - tās pedagoga pārrunās ar skolēna vecākiem. Apspriežamo jautājumu gan nesot daudz. Vecāki, kuri izvēlējušies atvasei jauna tipa skolu, jau zina, ko sagaidīt no izraudzītās mācību iestādes. Līgatnes novada Augšlīgatnes sākumskolā pamata darbā strādā trīs cilvēki. Šiem pedagogiem ikdienā pievienojas vēl divi, pasniedzot mūzikas un sporta nodarbības.

Pedagogi daudz runā un daudz laika mācību gada garumā veltījuši pirmās uzņemtās klases vecākiem. Bērnu vecākiem jāpārdomā, ka tiks aktīvi iesaistīti Augšlīgatnes Jaunās sākumskolas darbībā. Un tas būs diezgan bieži. Lielākā daļa tam ļāvusies un atradusi laiku būt ar pirmās klases bērnu viņa skolā. Tās bijušas dažādas aktivitātes pēcpusdienās, 18. novembrim veltītais danču vakars, dejojot kopā ar bērniem, Ziemassvētki, kuros vecāki bērniem izrādījuši uzvedumu. Pava-

sarī vecāki ar bērniem līdzdarbojušies sakopšanas talkā. Vecāki jūtas kā daļa no skolas, mācās kopā ar saviem mazajiem.

Skolā, kurā vecāki ir gaidīti ik dienu, pieaugušie ātri pierod ne tikai ieklausīties, ko saka skolotājs, bet arī aktīvi runāt ar skolotāju, izteikt viedokli. Tie, kas pieņēmuši skolu kā sava veida kopienas, iejūtas labi, tie, kas nepieņēmuši, tiem grūtāk. Tādu gan esot maz. Līdz šim viena ģimene mainījusi lēmumu un bērns mācās citur. Tas nav noticis ar pārmetumiem vai apvainojumiem, bet pēc pieaugušo savstarpēji risinātas sarunas. No skolas izņemtais pirmklasnieks devies uz parastu skolu ar klasisku pieeju mācību procesa un skolas dzīves organizēšanā.

Skolas namā pašvaldība radusi vietu arī bērnudārza Augšlīgatnē vecākās grupas audzēkņiem. Juridiski sešgadnieki gan ir piederīgi pirmsskolas izglītības iestādei, kas ir citur, nevis Augšlīgatnes vēsturiskajā skolas namā. Sešgadnieki, pavadot rotaļu dienas un apgūstot lasīt un rakstīt prasmes ēkā, kur līdzās darbojas skola, dabīgi tuvinās tam, ka šajā vietā pāraugs par 1. klases skolēniem. □

Lappusi sagatavoja MAIRITA KAŅEPE

Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem

MAF
Mediju atbalsta fonds